ИЗЛАЗИ СРЕДОМ, ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ НА ЧИТАВОМ ТАБАКУ.

ОГЛАСИ
плаћаю се од свакога реда из гармонда први пут 4, а после 3 н.
За жиг сваки пут 30 новч.

Предплату прима уредништво и све ц. кр. поште; а у Београду разноситель Напредка.

НАПРЕДАК.

ПРЕДПЛАТНА ЦЕНЕ
У АУСТРИСК ЗЕМЉИМА
На годину 10 фор., на пол године 5 фор., на четврт 2 фор. 50 новч. а. вр.
У СРБ. КНЕЖЕВИНИ
на годину 100 гроша, пол год 50 гроша, на четврт год. 25 гроша

Уредништво е у господској улици у кући г Гвоздановића

БРОЈ 58. У Новоме Саду, у среду 17. юлия 1868. ГОДИНА XXI.

ПОЛИТИЧНИ НАЗОРИ.
VII.

Основано право сваког држављана састоји се у томе, да му је одношај добро и постојано према држави уређен и да му је опредељено у уставу, какве и колике дужности и права он према држави има.

Што државна власт већма опасности пред очима има, које из прекршаја закона од стране власти саме произтичу, то ће мање смелости имати, да на своју а и на опасност државе саме прекршај учини; а што народ више чувства и изображења уставна има, тиме ће теже допуштати, да се и један корак у држави без саизвољења сабора или накнадног одобрења сабора учинити може.

Као што смо све то у првашњем чланку рекли, додајемо ради боље свезе и прегледа, да су ово у државном животу они моменти, који се постепено тару и дотле трти морају, док једна или друга од ових странака са својим подељеним суверенством фикцијом непостане. Но у слободоуставној монархичној држави никако се суверенство владара фикцијом сматрати неможе; у таковој држави сабор никакве законе без владара, као и овај без сабора чинити неможе.

Као што смо већ рекли, државна власт кадра је право нужде државне да употреби; но из повестнице држава знамо, да државна власт често право своје хоће да злоупотреби.

Против овог злоупотребљења, има народ право одпора. — Право одпора стоји данас у теорији и пракси као државно начело, и ми смо га у три вида у последњем чланку споменули.

Баш с тога, што смо означили границу, где земаљска власт престаје где о покорности према државној власти говора бити неможе — тиме смо хтели уједно и одпор да означимо, којим се народ разборит против злоупотребљења државне власти ваља да бори.

Устав Француски од 1793 као и сама златна була угарског краља Андрије давала је држављаном право, да се оружаном руком и против самог владара дигну — ако овај закон прекрши.

Толиковековно државно искуство пре него што је право одпора народног као државно начело константовало — изрекло је своју неумитну пресуду над сваким оним, који се у државном животу крајњих средства лаћа. Догод су моралне силе кадре да што доконају, дотле физичне ваља да мирују.

Није нам овде задатак, да све фазе споменемо, које државан живот прећи мора, ако хоће побуном да се преобрази.

С' тога смо у последњем чланку према државној власти као одпорна средства: представку, протест и она средства препоручили, која сам закон или устав за обрану држављаном прописује.

Преставка (representatio) обично је најуспешније средство. Представка смера на то, да државној власти поштујућим начином погрешку обелодани и да ју на то приволе, да од своје наредбе сасвим одустане, или да је бар у толико преиначи, у колико читав народ или само једна муниципија или општина то за добро налази.

Средства правна, којима се уобште у грађанском животу, а наиме у парбама поједине странке против неповољних пресуда или одлука бране — незасецају толико у државоправан односно јаван живот, колико у државно грађански, па с' тога их овде само површно и спомињемо.

Дивне примере уставног изображења налазимо у Енглеза, а од чести и у Угарској самој

„Уобште миран и трајан одпор против наредбе какве државне само је у онога народа могућан, који праве границе слободе и поредка познаје, и који се на високом степену хармоничког изображења и слоге свију својих моралних и духовних материјалних сила находи.“ Овако вели чувен један државник.

Ми знамо, да је државна власт из државе и народа поникла, а не држава и народ из државне власти.

Ако државна власт праве интересе државе пред очима има и потребе државне и народне познаје, та државна власт нигда такове кораке чинити неће, који би незадовољство већине држављана изазвали, или ма и незадовољство мањине, особито ако је у мањини права интелигенција, која је светину за собом повући кадра. Јер где је један од обојих преднаведених случајева ту никако правог напредка и поредка у држави бити неможе, ту је, тако рећи, народ са државном власти у опозицији. —

Но где злоупотребљења ни с' једне ни с' друге стране нема, или где државне власти задатак свој сходно унутарњем и спољашњем створу државе испуњавају ту престаје тај уставни одпор, народ се закону повинује. — Изнимака има свугди, а и биће их свагда — јер догод је пролеритијата и пролетаријатских надринаучника, дотле ће протеста и интерпелација без сваког обзира да буде.

Ј. Г.

СУЂЕЊЕ КНЕЖЕВИМ УБИЦАМА.

(Из Видовдана.)

Седница варошкога београдског суда од 11. јунија пре подне.

(Продужење)

Држ. тужилац (чита тужбу, коју је комисија, што ствар извиђаше, пред 9. ов. м. поднела суду):

У делу злочинства, учињеног издајничким предузећем: да владалац српски кнез Михаило М Обреновић III. буде убијен, — које је и извршено; и да се за тим насилно начини преврат у земљи и на престо доведе династија Карађорђевића — насилно дакле да се промени ред наследства, — ислеђивањем полицајне власти битне су околности појављене у времену, кад се по првој тужби комисије од 13. пр. мес држао 14. ист м. у суду претрес над кривцима, који тада бише оптужени, — па услед тих појављених околности, са којих је и одгођено суђење, комисија је што испитује продужила своје ислеђење како о приновљеним кривцима, тако и о некима од прваших.

Тим накнадним ислеђењем расветљена је сама ствар далеко јаче, колико изналаском још више њих саучесника, од којих неки онда тек су под сумњом били, а многи и непознати, толико и прибављеним новим и јачим податцима о кривици и самих прваших криваца неких.

Оно, што је у првој тужби комисије казано о Александру Карађорђевићу, бившем кнезу српском, о његовом деловођи Павлу Трипковићу и о Филипу Станковићу из Смедерева, — казано је само према околностима, које се за оно одвећ кратко време бејаху појавиле против њих. Али, сад је, што се њих тиче а нарочито Карађорђевића, ствар са свим на чисто. Сад је изван сваке сумње: да је ова издајничка завера — у којој онако мучки српском се кнезу Михаилу пресече његов по народ српски најдрагоценији живот — рађена и у договору и помоћу реченог Карађорђевића и те двојице његових присталица; изван сваке је сумње, да је Карађорђевић на ово злочино дело издао и многе новце у цељи да му син Петар дође на престо, — само што је овде издао преко свога настојника Андрије Вилотијевића излази преко 7000 дук. ц. А открива се још и то, да је он и израније — од пре три године — радио непрестано на томе, и око тога истрошио силне новце преко жене своје Персиде.

Сама ова факта говоре и доказују дакле сада: од куд наступи она по нашу земљу ужасна катастрофа 29. Маја ове године, која нас још једнако покреће на гнушање; — доказује од куд дођоше они зликовци, који онако мучки убише и исекоше општељубљеног и најузвишенијег српског владаоца, — сама дакле та факта доказују, да је свему томе узрок подла и отровна себичност некадашњег владаоца српског, реченог Карађорђевића, који жедећи за господарењем заборавио се да је ову земљу -- а да и не спомињемо у каквом јадном стању — издајнички једном већ напустио, — покуша тим мучким начином да преко невине и за српство неоцењиве крви кнеза Михаила дође силом на престо српски.

Поред те тројице — Карађорђевића, Трипковића и Станковића — и оних, који су оптужени првим актом комисије, изнађено је додакошњим ислеђивањем још више њих присталица, који су према својим личним способностима потпомагали ово издајничко предузеће. Међу тима налазе се и Андрија Вилотијевић, родом из Обреновца, настојник добара реченог Карађорђевића у Београду, и Светозар Ненадовић, родом из села Бранковине у округу ваљевском, државни чиновник у звању управитеља апсанско-топчидерског завода.

О кривици ове двојице и реченог Карађорђевића, Трипковића и Станковића свршено је потребно извиђење: а о кривици осталих, то се још није могло урадити, и неизвесно је кад ће бити. — Но пошто кривице ових, о којима је до сада свршено извиђење, не зависе ни мало од кривица ни казивања оних, о којима то још није урађено; пити опет даљим задржавањем суђења спрам испитаних има изгледа да би се могао пронаћи још који главни злочинац: то се од стране комисије, у свези с њеним првим актом од 13. пр. м., као накнадно томе акту, предају суду на суђење још и речени Андрија и Светозар, поред оних прваших криваца, који су му већ предати били истим актом.

Карађорђевић, Трипковић и Станковић, који су још у првом акту комисије означени као саучесници овог злочинства, нису могли бити испитани од наших власти нити предани суду, премда је то покушавано од стране наше владе, али се није могло успети: јер се сва тројица налазе у страној држави. — Али како су они српски грађани, а њихово злочино дело, изазвавши и ванредно стање у земљи, а при том према њиховој личности бојати се је и рђавих последица, ако би прошло без казне: тако поред оних, који се предају суду, и ова тројица за своје кривице уједно да буду суђени и осуђени овим судом у смислу §-фа 7. уводних правила кривичног законика а с погледом на §-фа 35 точку 1. и §. 318. кривичког судског поступка, кад се још ни од куд не доказује да су тамо, где се находе, и осуђени и већ и кажњени за исто дело, као што се то изискује у наведеном §-фу 7. кривичког законика; нарочито кад је §-фом 357. кривичног поступка положено, да би они код наших судова из нова суђени и осуђени били, баш и у самом том случају, кад би тамо у страној земљи били не само осуђени већ и кажњени, ако би та казна била блажа од казне, коју прописује наш кривични законик.

Пошта је ова тужба продужење оне прве, то и кривице приновљених криваца ставиће се оним редом како је чија исцрпена и с означењем продуженог броја прваших; но пре тога ће се навести овде докази приновљени извиђањем против Симе Ненадовића, којима се са свим замењују они, што су наведени у првој тужби под број XII.

Сима је сада у свом накнадном испиту признао, да му је окривљени Павле Радовановић још Априла месеца по ускрсу ов. год. саопштио, да са својом браћом, с Филипом Станковићем, с Марићем, Рогићем, Видојем и официром Мрцајловићем ради на предузећу: да се у кошутњаку убије кнез Михајло и за тим насилно проведе преврат у земљи у корист династије Карађорђевића; признао је, да је уз њих пристао и сам на то предузеће, — а ово све потврдио је и речени Павле; признао је, да је баш пред убиство — приликом држане маневре — опомињао Марића да то изврше што пре, — а то је потврдио и Марић; и признао је, да је и ишчекивао на то извршење и налазио се свагда спреман на означеном месту, са кога се имало да продужи радња за извршење преврата.

Ово његова признање подудара се и с околностима:

а.) што се непрестано и у невреме дружио с окривљеним Павлом, Љубомиром и Марићем, који су баш коловође били у овом делу; и

б.) што се и по сведочби заклетих сведока, г. Владимира Стојановића, чиновника у министарству спољашних послова, и г. Јована Х. Данића, официра, а и по свом признању находио и оног дана у време убиства код касарне, дакле на означеном месту за даљу радњу за преврат.

И његово ово признање, подударно с овим околностима, даје потпун правни непосредан доказ против њега, да је он доиста подпомагао ово злочинство. (§. 222. под III. и §. 225 кривичнога судског поступка.)

После Тасе Јеремића, који је у првој тужби означен под бр. XIII., долазе сад по реду:

XIV Андрија Вилотијевић. Овај је на испиту своме признао, да су му најпре Александар Карађорђевић и Павле Трипковић казали пролетос у Пешти, а после и Сима Ненадовић казивао му овде неколико пута, да Павле Радовановић ради с њима на томе: да се убије кнез Михаило на силом учини преврат у земљи и доведе за кнеза Петар Карађорђевић; признао је даље и то, да је и по усменој наредби Карађорђевића а и по писменим његовим наредбама, добијаним преко Трипковића, издао у три маха до 2000 дук. ц. реченом Павлу на то њихово предузеће; а признао је, да је и после тога примио од Карађорђевића преко Трипковића још 27.800 форината и ове по њиховој наредби променио овде у дукате и чувао их код себе да их преда Радовановићу на исто предузеће, пошто се изврши убиство.

Андријно признање поткрепљује се и казивањем реченог Радовановића, који потврђује да је доиста примио од њега у три маха до 2000 дуката Карађорђевићевих на ово злочинство. А подудара се и с околношћу, што су истрагом полицајне власти од 19. Јуна ов. год. Пр. 832 нађени у његовом обиталишту и новци у 4284 дук. ц., скривени у две саксије испод цвећа и земље, осим оних близу 500 дук. ц. и 300 форината у банкнотама, што је другом истрагом нађено у његовом асталу и за које он говори да су његови. — И с овим околностима његово признање даје потпун правни непосредан доказ против њега, да је он т. ј. не само знао за ово злочинство, него да га је и потпомагао својим посредовањем између Карађорђевића и Трипковића с једне и Радовановића с друге стране. (§. 222 под III. и §. 225. кривичног судског поступка.)

XV. Светозар Ненадовић. Овај је признао на своме испиту, да су му Марић или Љубомир Радовановић казали пре убиства, да ће они убити кнеза Михаила у Топчидеру; признао је даље, да је, дружећи с њима често, сазнао и од њих а и сам увидео, да они раде на томе, да насилним начином сурвају с владе династију Обреновића и доведу за кнеза Петра, Карађорђевићева сина; признао је да је по договору с овом двојицом, у цељи да се не би осујетило извршење тог њиног издајничког предузећа, радио у Априлу месецу, дакле кад се већ и започело на томе радити, те су и даље остали они с осталим заточеницима у кући где су били, а по наређењу више власти намеравано је било да се иста кућа узме за војничку болницу а заточеници одселе на другу страну из Топчидера; признао је, да је и после тога око светих тројица — већ пред само убиство — заточенички поштар Никола написао био г. Орешковићу у Београду једно писмо, у коме је стојало: како он — т. ј. поштар — из честих и тајних састанака Светозарев с Марићем и Љубомиром, а и по

томе, што к њима долазе сумњива лица — Видоје, Рогић и други — закључује, да се код њих мора нешто да ради против кнеза, и да је ту уплетен и управитељ Светозар, и како исти поштар то јавља г. Орешковићу, не би ли се открила и ухватила та њина радња; па да је он — Светозар — ухвативши исто писмо преко својих служитеља у прљавим поштаревим преобукама, однео га управо Марићу и Љубомиру те с њима читао, па кад су видили шта је, дозвали су одмах и Павла из Београда и договарали се сви шта да раде с тим писмом, и на послетку он сам смислио је те исто писмо прикрије код себе да се иначе не би њиме открило ни спречило њихово издајничко предузеће, а за сваки случај изнудио је од поштара писмено, у коме је поштар морао казати, да је лагао све оно, што је за њих писао у оном писму на г. Орешковића. — Признао је Светозар даље, да је сутра дан по убиству спалио у своме обиталишту и оно писмо и то писмено поштарево, с другим још својим хартијама, да се код њега не нађу; и на послетку он је признао и то, да је по договору његовом с Љубомиром онда, кад је кнез убијен, задржавао код робијашнице све жандаре а није им дао ни једноме ићи ни у кошутњак на глас убиства кнежева ни у потеру за убицама. (У публици озлојеђен жагор, вика: председник моли за тишину.)

Све ово што је он признао, потврдили су и његови саучесници Марић и Љубомир; потврдио је и саучесник Павле с њима заједно оно, што се говори о поштаревом писму, а то је потврдио и сам поштар.

Још поред тога његово се признанє подкрепљује и овим околностима:

а.) што је по сведоџби Грује Гавриловића, механџије, г. Манојла Сретеновића, рачунџије апсанског завода у Топчидеру, Трифуна Симића и Стојића Кара-Петровића, кавалеристе, бивао скоро сваки дан до дана убиства с туженим Љубомиром и Марићем не само по Топчидеру којегде кад дању а кад и до поноћи, и више пута доводио их и к својој кући;

б.) што се по сведоџби Спасоја Срејића и Милана Манојловића, жандара, састајао с Љубомиром код беле чесме на само и у сами дан убиства и пре и после подне неколико пута;

в.) што је по сведоџби Ристе Алексића, поднаредника жандарског, а и по своме признању, стојао у време убиства на њу прији код апсане наоружан двоцевком и револвером;

г) што је по сведочби истог сведока, у то време, кад га је овај, видећи да жандари с робијашима дотрчаше с рада кући робијашкој, питао шта је то, — казао на то овоме, да незна шта је, мало после опет казао му да је кнез рањен у кошутњаку, а овамо забрањивао и овоме и осталим жандарима да иду кнезу у помоћ, и ако га је и сам овај жандар молио за то неколико пута. (У публици: „Скот, скот!“ Председник (к публици): Молим да само слушате, а нико нек неговори ништа.);

д) што је по сведоџби истог сведока с почетка, док је и сам говорио да је кнез само рањен, непрестано био збуњен и немиран и грувао се рукама у прси, а доцније, кад се већ као извесно чуло, да је кнез са свим убијен, напротив умирио се и успокојио па тада дошао и сам к жандарима и заказао им да се немичу никуд од свог места, — дакле и само тадашње његово душевно расположење издавало га је као саучесника убица кнежеви. (Оптужени маше главом.);

е.) што и после убиства, као што сам признаје, кад је већ све потрчало кошутњаку да виде шта је с кнезом и да се траже убице, он још као чиновник, кога и дужност и заклетва на то позиваше, није се тамо би макао, па ни доцније, пошто је мртво тело донесено било отуда у дворац топчидерски, нехтеде ни овамо доћи, да бар увери се о смрти свог владаоца и бар у том стању покаже му своје услужности, што дакле у часу, кад цела земља би потресена и сваки Србин поражен мучким убиством свога владаоца, — у часу дакле кад грађани српски из даљих крајева отрчаше тамо да виде шта је, он не дељаше тог осећања већ одвратан и скривен би од свег тога, а тако расположење и понашање стоји само у природи убица или њихови саучесника;

ж) што је баш у времену, кад се изтраживале убице кнежеве, сагорео своје хартије — дакле крио траг томе; и

з.) што је и ово своје признање уздржавао дуго, кријући га све једнако, док сасвим није убеђен био с друге стране.

Све ове околности самога дела не само да се подударају с признањем Светозаревим, него га још непосредно и допуњују у опоме, што је он — удешавајући га за блажу кривицу — хтео прикрити од правог стања ствари. А тако признање с тим околностима даје против њега потпун непосредан правни доказ, да је он знајући и потпомагао извршење убиства у цељи насилна преврата (§. 222. под III. и 225. кривичког судског поступка.)

XVI Александер Карађорђевић, бивши кнез српски. Против њега стоје казивања његових саучесника, Павла Радовановића и Антонија Вилотијевића, који признају своју кривицу, а и саучесника Косте Антоновића, настојника његових добара у Тополи, који такође признаје своју кривицу, по кога кривица за сада не даје се суду што стоји у свези с кривицом других још не испитаних саучесника Тако, Павле казује, да га је исти Карађорђевић још лане о малој госпођи позвао к себи, и ту су уговорили, да он — Павле — предузме радити на томе, да се кнез Михаило час пре уклони с владе ма којим начином било изнудом оставке, или побуном или убиством, па силом начини преврат у земљи, те да се доведе за кнеза његов син Петар. Павле казује даље и то, да му је Карађорђевић том приликом дао на трошак тога ради 2000. дук. ц., и он је — вели — ове новце раздао на исту цељ извесним лицама, давши једном 800 а двојици по 500 дук. ц. Андрија казује, да му је исти Карађорђевић пролетос у Пешти саопштио, да он — Карађорђевић — ради с Павлом Радовановићем овде на томе: да се убије кнез Михаило па силом учини преврат и његов син Петар доведе на владу.

Андрија казује даље, да му је Карађорђевић заповедио био још раније преко свог деловође Трипковића те је тада издао био Павлу Радовановићу у три маха до 2000 дук. Карађорђевићевих, не знајући на што, док му то није горњом приликом саопштио сам Карађорђевић, да су ти новци дати Павлу на ово злочинство; и Андрија каже и то, да му је том приликом и сам Карађорђевић наложио да по његовим наредбама преко Трипковића издаје Павлу новце и даље на то њихово предузеће, и да је после те Карађорђевићеве наредбе и добио на то преко Трипковића оних 27.800 фор, што је овде разменио у дукате, који су изтрагом нађени код њега скривени у саксијама.

А Коста Антоновић опет казује, да му је исти Карађорђевић сада 12. Маја саопштио у Пешти, да ради с Павлом Радовановићем по Павловом плану да се убије кнез Михаило па учини преврат у Србији и доведе на владу његов син Петар, и да је на то дао Павлу и новаца, казавши и овоме да се у том случају нађе.

Казивања ових саучесника слажу се и поткрепљују и околностима:

а.) што је истрагом полицајне власти од 16. Јуна ов. год. Нр. 832 доиста и нађено у кући Карађорђевића у Београду код његова настојника Андрије скривени новаца у великој количини, до близу 5000 д ц;

б.) што и сам његов шурак Сима Ненадовић казује, да је исти Карађорђевић доиста радио на овом издајничком предузећу, доводећи ово од казивања реченог Павла, а и отуда, што и сам има уверење да је Карађорђевић увек био расположен и готов на то; и што Сима казује још и то, да је Карађорђевића жена Персида радила на овоме још од пре три године једнако и истрошила на то и многе новце;

в.) што је доиста по плану и радњи реченог Павла извршено убиство кнежево; и

г.) што је и у време самог ислеђења ухваћено код реченог Павла писмо, које је овај писао 1. ов. мес. деловођи Карађођевићевом Трипковићу: а у том писму поред осталог стоји ово: „ја сам сваку свезу убиства Михаиловог с нашим кнезом одрицао, и добро ми је било за руком испало, да проклети Андро Вилотијевић не каза, да ми је 1800 д. ц. у три маха по налогу кнежеву дао и да је од тебе примио 27.800 фор. да их у дукате промени и мени даде, кад кнез Михаило буде убијен, и још друго којешта“; у том писму стоји и то како Павле преко истог Трипковића пуди Карађорђевића да Фамилији његовој пошлѣ 30 хиљада фор. сребра, па да потре доказе, који Карађорђевића терете, те да се Карађорђевић избави од своје кривице и да добије своје новце што су нађени код Андрије.

А овакова казивања тројице саучесника, подударна и поткрепљена наведеним околностима, састављају против туженог Карађерђевића потпун правни посредан доказ, да је он и умно и материјално радио на овом издајничком предузећу. (§. 222. под IV. и §. 231. кривичког судског поступка.)

(Продужиће се.)

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

Саобштавамо писмо, које је патриарх српски г. Самуило послао Ђ. Светлости Кнезу Милану, честитајући Му ступање на владалачки престол српски.

В Светлост! Рана, коју је крвничка рука убице блаженопоч. кнеза Михаила Србији и целом српству задала, остаће дуго незалечена; и сама успомена на велика дела и заслуге покојнога за Србију будиће и понављаће у благодарном народу српском болне осећаје за таким губитком догле, докле и њега самог буде трајало.

Таки удар био би у стању многострадавши народ наш, којем је у изгубљеном Кнезу после толико дугог тавнила синула зора новог живота, бацити у очајање, да му није Свемогући заштитник свију страдајући сачувао један зрак оне надежде и уздања, која је од времена ослобођења судбу његову нераскидном свезом за породицу Обреновића привезала.

В С. у коме још крв Обреновића тече, носиоц је те надежде, тога уздања.

Народ српски следовао је влаку оне тесне свезе, вршио је унутрашњи глас надежде и уздања свога, блажио је у једно и тугу своју за изгубљеним Кнезом Михаилом, кад је В. С. као заменика великог покојника поздравио, на кога ће — доказ су томе јасне и многобројне изјаве његове — пренети ону неограничену оданост, верност и љубав, што је према покојноме осећао и показивао.

Души неумрлог Кнеза Михаила годиће глас народа, глас закони заступника његови, којим сте В С. позвани, да божијим промислом породици Обреновића намењено место у Србији заузмете.

Следујте стопама великог предшественика Вашег. Дела његова колико су по себи велика, толико више скривају у себи семе још издашнији плодова. У њима ћете наћи најлепше изразе владалачке дужности и задаће Ваше. У настављању дела ти — поред мудрог савета с поверењем народа приданог вам Наместничества остварићете ону искрену вољу, оно ватрено одушевљење, чему сте пред лицем народне скупштине израза дали, и које нам је било јемство, да ће семе оно уродити богатим плодом среће и благостања управи Вашој верног народа.

А Бог милостиви, који је народ српски досад штитио, и кроз толике непогоде провео, оснажиће млађане руке Ваше светлости, да узмогнете зареченој вољи и намери за благо Вашег народа одговорити.

Срећно и дуго Вам било владање! Десница вас Свевишњег руководила и благодати својом обасипала у Вашем целом српству драгоценом животу, љубав народа лебдила над вама, а верност и оданост његова сладила вам труде и подвиге, које будете благу земље своје посвећивали!

То је моја жеља, с којом ступање Ваше Св. на престо српски поздрављам, и коју ћу сплести с топлим молитвама, што их сваки дан Свемогућем шиљем.

Примите ју заједно с патриаршеским благословом, који Вашој Св и народу вашем шиље.

У Даљу, 27. Јунија 1868.

Смирена патриярх српски
Самуил Маширевић.

— 10 јулија у јутру држат је парастос за покој душе нигда непрежаљеног кнеза српског Михаила на самом месту, где је од зликовачке руке онако грозно убијен. У присуству гг. наместника, стрине покојникове госпође Томаније и других тамо стекавших се особа преосв. г. митрополит изговорио је ову беседу:

„Овде паде од мучких убилаца витез, који одушевљаваше све нас; овде издахну насилно онај, који беше стожер, око кога се окретало целе српство. Непријатељи велике Србије напрезали су све силе, да спрече остварење идеје, испуњење велике мисије, која у кнезу Михаилу беше оличена. Но невина крв његова, што се проли на овоме месту, зар да не изазове веће напрезање наше, те да не допустимо да пропадне идеја и мисија покојникова?

„Борац за велику Србију паде овде, али остави укрепљену снагу српску. Злотвори оборише наш високи стожер, али на гумну српском не шеће више пога непријатељска и не заповеда туђин; јер иза кнеза Михаила Србија је остала самостална у политици, слободна у своме развијању, уређена у својим државним установама, сложна у тежњи да оствари велике идеје и испуни високу мисију, којој он — блажени покојник — служаше.

„Браћо, не одрецимо се овог позива, па ћемо тиме највећи моралан споменик подићи борцу и витезу Михаилу А међу тим благословимо жељу нашег народа да се подигне и материјалан споменик имену кнеза Михаила како у престоници тако и на овоме месту; јер ћемо тиме дићи споменик патриотству српском, побожности српској.“

„Слогом наоружани пођимо, господо, искрено с народом нашим у жељи, да своју родољубивошћу, својом честитошћу и својим прегоревањем покажемо и старо и ово ново Косово, не допуштајући Вуковим потомцима да у пропаст баце народ и земљу српску, која је у праведној борби за своју слободу натопљена многом крвљу српском Зарецимо се овде, пред гомилом ове Михаиловом крвљу оквашене земље, да ће наша српска срца свагда куцати за општу срећу, за општу корист, за понос, част и славу српску. Јер у томе нам је предњачио кнез Михаило, коме нек у напредном, слободном, уједињеном и срећном српству остане вечни спомен.“

— Намесништво Кн. достојанства доставивши в. порти решење велике народне скупштине, која је држећи се узакоњеног реда наследствености прогласила Ђ. С. Милана М. Обреновића IV. као законитог наследника упразњеног српског престола, навело је важна побуђења, којима се потрудило доказати потребу да дотични берат буде састављен у духу с поменутим закључењем народним сагласном.

В. Порта у својој увиђавности оценила је умесност истих побуђења, и драговољно се одазвала жељи и народа српскога и владе његове, издавши новоме кнезу берат као владаоцу наследственом.

Један виши чиновник из министарства иностраних послова у Цариграду већ се јуче с тим бератом кренуо пут Београда.

— Кнез Александар Карађорђевић телеграфом одриче београдском суду надлежност, да њему суди, и забрањује свом званичном бранитељу, да њега заступа. Андрија Вилотијевић, један од главних обтужених, умро је

— Одма по проглашењу кнеза Милана послало је регенство у Цариград ноту овога садржаја: „Велика народна скупштина сходно старим народним закљученијама и међународним уговорима прогласила је наследним кнезом српским Милана Обреновића. Регентство нада се, да ће в. порта наследнога кнеза бератом припознати, јер ће тиме само хатишерифу од 7 ребјул евела 1246 (15 авг. 1830) нову важност дати, кои је свечано признао наследство престола у породици Обреновића Побуђеня, која су владу Н В. султана при издавању потврђења тадашњој жељи (која се сада наново енергично изјављује) руководила, нису се природом одношаја променила: утврђење унутрашњега стања, за коим се ишло оним признањем, и сада је још потреба, која да се испуни у великом је интересу Турске. Кнежевско српска влада мисли, да ће одобрење вис. порте дати ново потврђење одавна постојећем праву, тим више, што је ц. влада таково сасвим ново право дала кнезу Карлу, само да би се унутрашње станѣ земље боље утврдило. Такав чин одговорио би српским народним тежњама, ублажно би духове и унапредио би интересе обе земље.“ — Друга точка горе споменутог хатишерифа гласи: „Ваш садашњи кнез Милош Обреновић признаје се за своју верност спрам моје в. порте, сходно берату, као кнез тога народа, и кнежевско достојанство остаће за увек његовој породици.“

ДОПИСИ.

♁ **У Београду** 12. юлия. Уче би опет претрес убица нашег блаженопочившег кнеза Михаила. У авлии управительства, а и пред управительством множтво людства сабрало се било. Назначено є било, да ће се претрес почети у 8 сати, али зато што є кривац Вилотиевић болестан, почело се око 10 сати.

У прве доведоше Светозара Непадовића. Праћен жандармима преко авлие би Светозар плюван и грђен од публике. Обоица се попну на зликовачко мѣсто Државни тужитель прочита тужбу против зликоваца, и кад дође на доказе против Светозара, подигне се ячи глас из публику: Проклет био! Узруяност поче бивати све то већа, док председатель опомене публике на тишину и мир. Огорченѣ против Светозара од стране публике велико є. Државни тужи-

тель тражи, да се Светозар и Сима Ненадовић и Андреја Вилотиевић осуде на смрт, а Карађорђевић, Паја Трифковић и Филип Станковић на двадестгодашње заточење. При овом последњем наступи жубор. По доказу и главном раду убиства сву ту троицу неможе мимоићи смртна казни; али се код нас придржава закона, по коем се неможе осудити на смрт, док не призна сам своју кривицу.

Андрија Вилотиевић, настојник Карађорђевића, издао є кроз своє руке по налогу Карађорђевића за убиство преко 7000 дук. Дао є Павлу Радовановићу 2000 дук. а осим тога од своєг газде Карађорђевића примио є у Базиљашу 27,800 фор. да их преда Павлу Радовановићу, кад убиство изврши. Код Вилотиевића нађено є готових до 5000 дук. Персида Карађорђевића іош 1861 год при првој завери подбадала є на убиство и давала новац; то казує његов брат Сима Ненадовић. Његов испит пред комисиом читаше се, *а кад се дође на Босну шу се сшаде*. . . . Сима є говорио Марићу и Љубомиру Радовановићу: „што оклепате, а неизвршуєте посао убиства?“ Ови су се били нешто посвађали, па се Сима бојао, да се то неразиђе и непоквари. Адвокат Милинковић, као бранитель Симин, брани га, да он то са намћором није чинио.

Живко Недић брани Вилотиевића, да є он био слуга свога господара и да є чинио само оно, што му є господар налагао (али да му є тай газда његов рекао, да скочи у воду, то Вилотиевић неби учинио); а државни тужитель одговара да є он у обичном послу имао слушати газду, али није имао основа слушати га за убиство, єр ако є слуга, није роб, а био є слободан, па є могао себи наћи друго поштено занимање.

Светозар Ненадовић долази са истрештеним очима, подраслом брадом, у дугом отвореном капуту а са отвореним шеширом, са марамом на врату, очешљан, чакшире оне, у коима є затворен, на ногама букагиє, са лакираним ципелама Любомир Радовановић, дебео, са уздигнутом главом и носом, подрастлом брадом, у летњем капуту, неочешљан, тамне боє чакшире, на ногама букагиє коє држи на узици. Паја Радовановић, сув са брадом, подмуклим гледањем, у чојном капуту мрке боє, а такве и чакшире, букагиє на ногама у ципелама. Лазар Марић, сув, просед, бркови као пачији репови, брада редка црна, облик Јуде Искариотског, поглед зверски, личи на арбанашког разбојника. Има капут и чакшире тавне боє и іош ново, нове ципеле и букагиє на ногама. Ови зликовци суочавају се са другом Светозаром. Овай извиња по адвокатски. Љуб. Радовановић и Марић сведоче против њега, у очи: овай незадоволян баца на њих свој зверски поглед Любомир му каже, како є уватио писмо поштарево и како га є њима заточеницима показао; како су закључили, да се пошаље по Паю у Београд, па да га питаю, шта да се са писмом ради? Марић говори ясније Светозару, па опажаући незадовољство на казивање, гледаући га у очи: „Мени не треба дружине да мрем, али треба истину говорити;“ но осим потврде, вели: „да није тебе било, не би ни ове несреће било; а међу тобом и Любом било є тако, као да сте равни и изгледало є, да си єдан дан ти, а други он управитель апсане.“

Излази и четврти сведок, поштар, на суочење, па послѣ убеђеня рече Светозар: „Он није могао ништа знати, шта се ради, *већ є случайно* погодио!“ Даклем тим доказа, да є завера убиства удешавана у топчидерской апсани! Иза тога закључи се претрес, єр є већ било шест сати. — Продужење ће бити сутра.

Кад су водили Светозара Ненадовића, грђаше и плуваше га публика у авлии. Исто и Паю Радовановића. Публика є страшно огорчена и да није било жандара, кои под оружјем стаяху у два реда, не би живи до трибине дошли.

Довршиће се данас претрес Светозарев, Карађорђевића и Трипковића и Ф. Станковића, саобшти ће се свима зликовцима проузроковани трошкови, кои на њих пасти мораю.

Властима тамошњим биће іош ясни докази, како є Карађорђевић Александар и жена му Персида и син им Пера био коловођом убиства. Ако узмогу написаћу вам іош што о овом невиђеном злу.

Београд 14. јулија. У 55. броју вашег пошт. листа јављено је одовуд, како је Београдска општина саставила одбор за скупљање добровољних прилога за цркву и споменик нашем великом кнезу Михаилу. Но уз то је пропуштено споменути и лица, која су у одбор узета; јер међ њима гледамо једног господина, који нека благодари само, што је мирен остао, а из овога друштва могао је баш да изостане.

Ту вам је председник г. Цветко Рајовић а потпредседник г. Милосав Јоксић, обојица лични пријатељи вашег великог покојника; деловођа г. Чед Мијатовић, врстан и поштен Српчић; а чланови осимм једнога такође сви часни и поштени људи: Дим. Лазаревић, Дим. Данић, Ник Кросмановић, Дим. Голубовић, Ж. Недић, А Спасић, Игњ. Стаменковић и — Стојан Бошковић.

Не знамо, да ли ћемо кадгод у животу имати светије дужности од ове, да се оба ова споменика онако подигну, како ће тек приличити показаној свести и одаћности нашег разборитог народа и великом имену нигда незаборављеног покојника.

Али шта у исто време да каже човек, гледајући овај, свакоме поштеном Србину предраги позив? Ништа друго, но да је наша Београдска општина прави хамелеон; да по некад врло мало, или боље, ни мало не мисли, шта ће да учини.

Ево сад опет ово: Овамо се деремо и наричемо за кнезом Михаилом, да нас по света чује; пљујемо и проклињемо оне издајице, који у градским казаматама леже; а овамо неку браћу њихову, што се ушима покривају и флорове носе, подижемо у општини више себе, и у чланове одбора узимамо једног њиховог колегу, који је већ јавно познат да је за преврат врло кавл био, и ради на томе и сада, колико му његове силе достижу Имали сад ту каква год такта?

Што поменути одборник не мари никад за поштење, него потписа концепт: „да кнез Михаило остаје вечито велики својом љубављу за *срећу* и *слободу* народа српског“, а на другој страни сасвим противно апостолише — тиме се писмо ни мало за чудили, пошто још мимо нас пролазе неколико њих, који се тако на јавном месту претварају као и он, а ноћу шњиме заједно праве опет састанке код неког уредника, само што им сада нема више у друштву Симе Ненадовића и Ђорђа Мрцановића. Том, велим, мучком претварању ни мало се не чудимо, али морамо да се дивимо нашим родољубима општинарима, што учинише таку лакрдију у сред најдубље жалости. Неће вальда бити, да су хтели да имају свакојаких у одбору; јер ако је то, онда право веле неки, да су могли и Ант. Мајсторовића довести из града Мајсторовић и други њему једнаки били су и остају вазда прости сплеткаши, који само прикаскују уз друге и ради су до душе да преваре, ако могу, луђега од себе, те да му коју пару измаме. Друго ништа. Док г. одборник мисли да је сасвим бољи интригаш јер се есапи у неку књижевну сорту; па је за сада како му је триумвират покварен главни окладинац (ако неки омладинци мисле опет да раде у досадањем правцу), после назови либералац, и по његовим исповедима једини родољубац, који ни најмање не чезне за *својим* благом, као за *народним*. Ах, како му оно на срцу лежи! — но по несрећи не стоји му никако близу цепа. Али елбет! те му у томе помогну чешћи договори и обавешћења с народом, као што му се сад већ дају лепи изгледи за то и отвара му се поље, да радикалним путем отрује свест, ако не може бити у старијем, а она бар у млађем нашем параштају, те да ш њиме тим поузданије изврши оно, што му другу Павлу Радовановићу не испаде за руком.

Јесенас (тако је бар исти Павле казивао, где треба) тај је одборник чак из Београда правио диверзију у народној скупштини у Крагујевцу. Онај познати пројект адресе, за који смо чули да га неки поп Јово хтеде да протури у скупштини — то је посао г одборника, на коме је он са убијцом Павлом провео неколико ноћи. И каква би, помислите, била слава зањ и целу Турску, да се тада нешто успело, да се кнез Михаило принуђен нађе распустити скупштину! Зар се онда не би из свег грла какотало у неким Београдским новинама, да је у скупштини овладала чиста свест народна, поштење и патриотство? Зна се даље и то, да је г. одборник дознао од Павла, да се ради против живота кнеза Михаила Но не треба да помислите сад, да је и он пристао на то. Не. По својој родољубивости он није хтео само да прокаже тај план, него је уверавао Павла, да то неби било нужно и да се иста ствар може постићи другим начином. „Јесенас смо, вели, имали у скупштини доста присталаца. Сад треба живо радити, да другу скупштину придобијемо целу на нашу страну, па смо онда на коњу.“

Ето дакле заслуга тога избраника општинског, кога узеше у одбор, да се стара о прибирању прилога за споменике кнезу Михаилу! Неки говоре, да та похвала не припада само општини Београдској, већ свима Београђанима — оним истим Београђанима, који су пре тога неколико пута поручивали: како се њих 400 заверило, па прете судијама, да ће на њих 400 пушака пући, ако не осуде свакога, на кога је и најмање сумње пало за ову несрећу народну! Но ми не умемо овде да изађемо с нашим гласом; и ако им што кажемо, то хоћемо опет да предпоставимо, да већина општинара и наши вредни Београђана нису можда ни знали за сву историју овога вредногa одборника А сад кад чују, да неће вальда према томе опет немарни остати, ако међутим г. одборник не имадне образа, да и сам иступи оданде, где му никад није било места, особито сад, кад му је овако пала маска.

Код толиких професора, чиновника и трговаца, па се баш *он* нађе!?

Измирна 6 јулия. Убиство кнеза српског Михаила Обреновића, као и његову смрт, обави у овой великой вароши іош пр. м. брзояв из Цариграда и Париза. — Овай глас беше за нас Србе, кои се овде наодимо, тужан и прежалостан; али за Левантинске Єлине найвећи триумф и радост. Грци измирниотски почеше у ма смрт кнеза Михаила у ползу критског острова толковати, говорећи: убиєн є зато, што није хтео обявити Турской рат, а то му є могуће било лако учинити, єр су сад Турци у великом послу и рату са Крићанима.

Я сам некима од ови интересантни Грчића овако одговорио: ко се туђем злу радує, тай ће зло на главу дочекати; но мислили и желили ви Грчићи како оћете, ви никада нећете у Србии ни Данимарку ни пр. на престолу владе српске видети, єр кнез Михаило оставио є и написао іош за свога живота тестаменту сличну оной великога Петра. — У овом нашем разговору бияу се десила іош два лица, и то єдан Француз и єдан слободу любећи Италиянац, кои врлине и мудрост блажено почившег кнеза Михаила добро знађау и познавау, па зато и рекоше: Ви оћете, да се Србия, коя се данас у читавой Европи као државица умна и за будући политични живот свой способна, за любав Крита са Турском у войну упусти, те да у Азии и другим азиятским предѣлима ефендишете и милионе течете! — У се и у своє клюсе!

На „Заставу“ пропасти српске, коє є притяжатель войвода Милетић, морала є бити полагана заклетва! . . . Президент републике Радовановић Павле, дика и понос свои другова, рођак Бранковића и чедо проклетства нека преда скиптар владе своє онима, кои ће ма кад животом платити, па нека иде на вешала, єр є то награда кою муе ад за његове заслуге и подвиге спремио!

Видили смо, да є Марић био за убиство у затвор на 20 год. осуђен, али не видимо, нити да є био ослобођен таковога, нити да є био у њему! -- Станоя Рогића познаєм іош из мога детињства, а знам и то, да є добио званиє ђумрукциє као награду, што є био єдан од целата Вучићеви Любопитно очекуємо продужени испит као и осуду криваца.

С. С. Пожаревлянин.

П. П Заслужни Критски капетан и войник *Гило Калуђеровић*, Црногорац, кои є у Криту при єдном знатном и важном бою између християна и Турака пр. 1867. год. у десну руку ранѣн, преставио се у вечност прошлог юния месеца у Сири. Лака му земља била!

А. — **Стапар**. У недељу 30. јунија држаше и код нас парастос највећем меценату српском, неумрлом кнезу Михаилу.

При споменутом парастосу света доста беше, који са тужним срцем оплакиваше честитога кнеза од Србије, који паде од зверске руке баш у најкобнијем и најодсуднијем времену по нас, када мишљаше најплеменије и најчеститије идеје своје остварити, и тим милом србству своме, за кога једино на овоме свету живљаше, давно жељену слободу мудрим начином извојевати.

Народ је и овде, као и свуда по беломе свету противу проклети убица до зла Бога огорчен и озлојеђен.

Одавде имам вам јошт и то јавити, да су 23. и 24. јунија у местним нашим школама годишњи испити свршени. На жалост, школске дечице како мушке тако и женске у сва три разреда, при свем том што се испити у празничне дане држаше, беше врло мало. Надамо се, да ће нам од сада школе наше много боље цветати и напредовати; јер је од скора управа местна наши школа у рукама енергична мужа, који разуме свој велеважан позив — и који ће, што је најглавније, и знати и хтети школама мудро управљати. —

С. — **Темишвар**, 11. юлия. Српска градска општина дала є израза дубоког осећаня своє туге и жалости, коя є обузела свако право срце српско са изненадне и грозне смрти српског владаоца блаженопочившег кнеза Михаила; и овай израз найболѣ се огледа у оной тужной свечаности, коя є у катедралной цркви градской на найвеличественији начин 6. .о м. обављена.

На сред цркве узвишен є био катафалк, кои є престављао гроб високог покойника, сав у наоколо разним войничким оружием, венцима и цвећем окићен, на ком є озго стояло свето распетие. Са обе стране катафалка стояле су од пушака пирамиде венцима и разним цвећем окићене. Трећа иста така пирамида стояла є пред самим катафалком, и пред овом стояо є оклопник са коплѣм у руци и црним око себе превезом поред ког су са стране била два мала войничка, венцима окићена топа. Пред самим оклопником стояло є узвишено кольиво. На катафалку са обе стране и на пирамидама око њега стаяли су кнежеви грбови кои су из Београда на ту само цѣл набављени; а око катафалка стаяше узвишени велики црни чираци са горећим свећама.

При парастосу чинодѣйствоваше два архимандрита са пет свештеника и два ђакона. На ову тужну свечаност позвана є публика из града и предградия, као и разна цивилна и милитарска звания тисканом позивницом. Можемо са утѣхом казати, да су се позвани без разлике чина, вере и народности у найвећем брою одазвали. Црква є била пуна найотмениег света, што засведочава обшту любов и поштованѣ према високом покойнику. Тужна ова свечаност завршена є лепим говором архимандрита Бездинског Теофана Живковића.

НЕК СЕ ЗНА.

Очевидно је, да данас „Напредак“ највише посла са оним људма има, који су морално и материјално српског кнеза Михаила убили, а Србију и остало Србство у невољу довели, из које још ни данас Србија изпливала није. Бог и мудрост патриотске владе кнеза Милана нека Србију од оног зла сачува, што јој непријатељи Срби и Несрби непрестанце кују.

Лист „Србија“ име је моје у неком допису из Сомбора донела, у коме одпуштени учитељ г. Томић опориче, да је оно истина, с чега се изтрага против њега води.

Почем су тренутци тако озбиљни, да данас зликовци умичу, а гдикоји невин суда достати може, то истини у хатар ево ово изричем, и позивам сваког поштеног Србина, који год о овоме што зна, нека јавности преда, да се зликовци напоследку са уморством српског кнеза поносили небуду.

Мене до данас нико званично о новосадској потајној конференцији, која је 4 дана пре последње омладинске скупштине држана, питао није, и мени је чудо, да ме нико и непита, почем сам ја то јавно у Напредку у своје време спомињао, што до данас нико ничим, па ни „Застава“ опорекла није. — Ја сам са класичним доказом доказати кадар:

1.) Да је г Никола Томић у Новоме Саду 4 дана пре омладинске скупштине био, мени се јадао и тужио, да се боји ићи у Београд на омладинску скупштину с тога, „што је данас“ -- ово су му речи — „у тајној конференцији под председништвом др. Св. Милетића закључено, да омладина према влади и кнезу незадовољство у сваком смислу покаже; да омладина предупреди, да се кнезу Михаилу, од стране грађана никаква почаст неукаже, кад у идућу недељу дође; шта више ако би кнез са високим гостима из Русије (као што се говори) дошао, да се „каценмузика“ и демонстрација направи, како би се тиме Европа уверила, да кнез није љубимац народа српског.“ —

2) Као прву и последњу цел договора на тој конференцији изрекао ми је г. Никола Томић ово: „Најпосле учињен је предлог, како да се кнез Михаило уклони (?) (ал је каква још простија реч била?) — Знате, господине, ово је већ страшно било, тако да је др. Ст. Павловић на поље изишао.“

Ово је овде у Новоме Саду, тако рећи, тајна јавна. Гди је, кад и пред ким ми је г. Никола Томић то све говорио — Бог му а душа му — то ако је поштен Србљин, ваља сам да припозна. —

Све ово, што сам навео, кадар сам и заклетвом уз остале класичне сведоке потврдити. —

Да ово није измишљотина, види се већ из ових навода: 1) Таки идућег дана одправљено је одавде писмо неком министру

у Београд, у коме му се све ово прича. 2) Сам високи покојник добио је од високог неког Србина писмо у Гастаји, из кога је уразумео, како му се захвалан питомац Светозар о здрављу брине 3) Нека др. Св. Милетић каже, ко је г. Николи Томићу путни лист у Београд издао — у које му је доба, тако рећи ноћи, тај лист подписао. и гди је од то доба био? 4. Ја сам г. Николи Томићу писмо адресовано на управитеља кнежевог двора дао — гди је то писмо? 5) Ја сам г. Николи Томићу око 100 комада мојих брошура подадресом г. Теодору Секулићу — Уредништву „Видовдана“ — г. управитељу кнежевог двора — предао, да у Београд понесе; — шта је са тим брошурама догодило се?

Ја писам тада мислио, да ће се г. Никола Томић на путу од Новога Сада до Београда од милетићевих креатура онако завести и на зло употребити дати. Кад сам му писмо предао, ја сам му и рекао, да на себе пази и да све дотичном лицу јави, да успјане главе зло какво направиле неби. Но баш с тога, што тврде вере у г. Николи Томићу имао нисам, други је неко споменуто писмо одавде у Београд у токе смислу одправио — а другом сам још неком не само 120 брошура да разда дао, него сам га и замолио, да на г Николу Томића добро мотри. Резултат од омладинске скупштине на жалост познат нам је свима — а г. Никола Томић био је играчка у руку познати „милетићевих трчилажа.“ —

Јован Грујић
избрани професор у Н. Саду.

ПОЛИТИЧНЕ НОВОСТИ.

ПЕШТА. Преосв епископ будимски г. Арсеније Стојковић одликован е командерским крстом ордена Франца Јосифа за његове заслуге за отачбину. цркву и явне послове

— Међу кандидатима за унијатскога митрополита у Ерделю споминю и кардинала Лукијана Бонапарту. Какви су Романи, можда ће још тражити, да им арцибискуп буде главом римски папа.

— Нови мађарски ситни новац већ е пуштен у промет.

— Септемвирална табла одбила е прозбу професора Грујића из Н. Сада, да се пресуда поротиога суда у његовой распри против уредника „Змаја“ укине и нова порота сазове. (Дакле одсада ние никаква увреда. кад се коме каже „протераница“!) Иста табла уважила е молбу дра Милетића, да се наново предузме његова преска тужба против професора Грујића. (И тако овај мученик народни — мислимо славнога дра Милетића — неће имати повода тужити се, да га мађарски суд гони, кога е он од Србаля први позвао, да му буде у помоћи!)

БУГАРСКА. У последње време почели су опет долазити гласови о бугарском устанку. Из Влашке прешли су многи оружани люди у Бугарску и већ е дошло 9 юлия код Рушчука до крви. Кажу ад су Турци одржали мегдан. Но овоме ние важност многу давати ер ако су Бугари дохватили се горе, онда е њихов мегдан, а тако ће некако и бити.

ПАРИЗ. У последње време почелису из Париза излетати ратоборни гласи. Цар ће, веле, скорим обявити, са коим условљима може Француска пристати на положај, као што е створен ратом од 1866. Одмах затим издаће цар манифест своме народу. Говори се, да се Француска и Русия у последње време приближиле и да Француска неби била противна, ако би Русия узела за се Влашку и Молдавню. Од прилике из оваких гласова може се видити, какво е расположенѣ у Француской спрам Пруске и тежня немачких за уединѣнѣм.

Једва једном да изађе дело на видело! — Последњи број „Заставе“ донесе од циришке славенске дружине подписани чланак, који је од исте дружине на српски народ управљен. Да се није дојако незнана славенска дружина за српске учитеље истакла, презрели би смо исти чланак, који је пун нечувених импертиненција и који нас јако огорчи, јер знамо, да има, на жалост и срамоту нашу, и наших синова у тој славенској дружини — и не би смо се принуђени нашли, на такове бљувотине одговарати и пред читавим српством против истог чланка свечано протествовати — Прво и прво питамо „Заставу“: еда ли и сада има образа порећи, да није противу .... никад незаборавимог кнеза Михаила и на преврат у Србији радила? Јер циришке словенске дружине на српски народ управљени чланак пун је факта, која и без икаковог коментара засведочавају: не само да је „Застава“ у тој завери участвовала, но шта више „Застава“ и даље своје тера, да се давно започето и жељно очекивано, а сада недовршено дјело продужи; а да заиста у тој нади живи, сведок је нашему тврђењуњен собствени у последњем броју од цири, шке словенске дружине донешеки чланак који је ваљда од саме „Заставе“ писан у Н. Саду, а у Цириху од неки њени обљубљени питомаца подписан. С тога узимамо себи слободу „Заставу“ и њену словенску дружину са овим поздрављем поздравити: да није српски народ са незадовољства покојног и никад незаборавимог кнеза Михаила, као што горе споменути чланак вели, убио; јер српски народ и данданашњи за својим љубимцем јадикује, и само га једно то тјешни: да непоштеним себичњачким „патријотима“ и зверским крвницима за руком неспаде: анархију и республику у Србију преселити, — но „Застава“ са њеном крвничком кликом и са славенском дружином, која то сама јавно и свечано у свому чланку исповеда; јер вели: да млади кнез Милан М. Обреновић IV. са благословом а не са проклеством проливене крви о с у ђ е н и ч к е на престо српски седне!“ А прије је и горе још по ту славенску дружину та слободоумна исповест, коју у свом чланку исповеда: „Нека би дух безбројних м у ч е н и к а српских — који јуначки падоше за дом мили и „слободу златну“!....

Ми се безобразлуку „Заставином и те до јако незнане славенске дружине надивити неможено да такови нечувени безобразлук српском народу, као слободоумни и највећим патриотизмом задахнути славени препоручују ... те да би се започето крвничко дело — на радост „Заставе,“ њене клике и „славенске“ дружине — једном довршило да их мине давна жељица! Елем то су „Заставине“ и славенске дружине народни „мученици“, који српског оца убише; то су њнови народни мученици, који падоше „за дом мили и слободу златну“ — који дом мили и слободу у црно увише; — које „мученике“ српски народ хоће: да најстрожијом казном казне, и кои су и на самом самртном часу од народа проклети! — А што се „сузних очију“ и „Пијемонта српског“ тиче. велимо „Застави“ и словенској дружини: Српски ће се народ за свој „Пијемонт“ за своју милу мајку Србију, са данашњим младим кнезом Миланом, његовим туторима и министрима — у којих је руке благостање Србије и сво своје поверење положио — довољно старати, да и од данас, као и дојако, сви народи мајку Србију поштују, а највећа ће бити му брига та да непостане тај мили Пијемонт врзним колом республиканаца. „Застава“ са њеном кликом и славенском дружином може заиста са сузним оком на изгубљену председничку и министарску столицу — и Бог те пита какових других столица — гледати! Оволико ми грађани српске вршачке обштине за добро нађосмо, „Застави“ — којој велимо: далеко од нас лепа кућа била! — и словенској дружини у Цириху на такову не чувену импертиненцију одговорити. А „српском Пијемонту“ од свег срца желимо: да му милостиви Бог подари могућност што скорије своју свету задаћу извршити!

Живио српски кнез Милан М. Обреновић IV.
Грађани српске вршачке обштине.

ПОЗИВ на ПРЕДПЛАТУ

Од јулија почиње ново полгодије за предплату на „Даницу.“ С тога учтиво позивају се попит. претплатници, којима с концем јунија изађе рок претплати, да своју претплату поновити изволе; уједно позивају се наши п. н читатељи да ступе у ред наших претплатника.

„Даница“ ће позватим правцем а одабраним садржајем гледати да задовољи изискивањима, која се могу у данашњим околностима наше књижевности код српскога листа овакове врсте ставити.

Од јулија излазиће „Даница“ на много лепшој хартији.

Цена је „Даници“ досадашња: на по године 2 фор. 50 н., на три месеца 1 фор 30 н. — У Србији стоји на три месеца 13 гроша чарш., на по године 25 гроша чарш, у кованом сребрном или златном новцу.

Бројевима од друге овогодишње четврти можемо још послужити; у тој четврти почиње се најновији роман г Јаше Игњатовића „Чудан свет“

„Данице“ за 1866. годину имамо још у подпуним бројевима за 5 фор. а. в. или 50 гр. чарш. у златном или сребрном новцу.

Из Београда и Србије нека се претплата шаље нашем разносителу у Београду, г. Михаилу Кузмановићу.

Наручбине без новаца непримају се.

Уредништво „Данице“
У Н Саду.

ТРГОВИНА.

І. Є. **НОВИ САД** 16 юлия (Допис) Пшеница се мало поправила и довоза има прилично тежатником, а недељом и празником пијаце су врло јаке и довоза од сваке струке довольно. На жито и ечам има купаца доста са стране, но и брашнари јако купују и све се продае добром ценом Продае се: прво жито 6 ф 50 н. Наполица 4 ф Ечам 2 ф. 60 н. Зоб 1 ф. 60 н. нова, стара 1 ф 90 н Кукуруз 3 ф. 20 н. Свет се здраво одао на польски рад. Време е лепо и приятно.

ТЕМИШВАР 12 юлия. (Допис) Ове недељ ние била житна радња жива. Због известия заграничних падаю и код нас цене и ништа се некапарише. Продало се 3—4000 центи, капарисано нове шенице 5000 центи. Цене шеница ф. 3 50—4.80 н. раж ф. 2.60—70 н. кукуруз пао на ф. 1.80—90 н. ечам радие купую по ф. 1.85—90 н. Зоб стои на ф. 1.40—40 н са 10 проц. Спирит готова роба 47 н. без бурета.

ПЕШТА 14 юлия. Шеница се све манѣ продае, само е 85,000 ваг. отишло, стара роба пала са 40—50 н. капарише се мало, лошию врсту слабо траже. Раж нову купую, стару занемарили те тако ова и паде са 25—30 н. продало се 25,000 ваг. стара по ф. 2.95—3 5 н. нова по ф. 3.5—15 н Ечма стара нема. купаца би било. али се продавци устежу, цена за август ф 2.20—30 н. Зоби 100 000 ваг. старе добре по ф. 1 60—63 н кукуруза 25,000 ваг. банатски по ф. 2 35—45 н Брашно прилично пролази.

Цента говеђине ф. 24 28.50 н. свињетине ф. 24.50—26.50 н Вуне се продало 1500 центи. Репице се могло 15000 ваг. продати по ф. 5.25 – 50 н олай за есен 23 ф. цента Свињска маст пала на 33 ф сланина држи се добро. Шљиве суве старе некупую, н ве капаришу са ф. 9 9 25 н Меда мало, продае слабо, процеђени жути 19—20 ф. бели 21 – 22 ф. Воска недовозе, из друге руке 111 ф. Шишарке старе мађарске найболѣ 17 ф. 50 н.

Сирове кравие коже мађарске 26—27 ф пар, воловске некупую, коњске тешке 14—15 ф. лаке 11—13 ф. пар Српске овчие непролазе, овчие српске црне 5000 ком. по 85 – 95 ф. Јареће српске тешке 83 ф лаке 68—72 ф. Учинѣне коже про азе слабие.

Бечка берза од 13 юлия

5 проц. нар. заим с јан.-јул. кам.	— 63.75
„ „ „ „ апр.-окт „	— 64.–
Металици — — — —	— 59 40
Лозови 1839. — — —	— 172.
„ 1854. — — —	— 80.50
„ 1860. — — —	— 88 60
„ 1864. — — —	— 99 10
Комска рента — — —	— 23 50
Зем. растер. угарске — —	— 76.75
„ „ там.-славонске —	— 74 25
„ „ хрватске — —	— 76.—
Акције нар банке — — —	— 737.—
„ кред. завода — —	— 214 —
„ држ. жел — — —	— 253 60
„ потиске жел. — — —	— 154 —
„ дун. паробр. — — —	— 544.—
„ пешт. ланч. — — —	— 438.—
Зал. писма угарска — —	— 92 —
Лозови кред. завода — —	— 137 57
„ дун. паробр. — —	— 95.50
„ трст. — — —	— 120.—
„ будимски — — —	— 33 50
„ Естерхази — — —	— 175.—
„ Салм — — —	— 40.—
„ Палфи — — —	— 36.75
„ Клари — — —	— 83.50
„ Ст Женоа — —	— 33.50
„ Виндишгрец — —	— 23.—
„ Валдштайн — —	— 22 —
„ Кеглевић — — —	— 15 50
„ Рудолф — — —	— 14 75
Сребро — — — —	— 111 50
Дукат — — — —	— 5.41
Наполеондор — — —	— 9.08
Империял — — — —	— 9 50

Пештанска берза од 13. юлия

Пешт ком. банка — —	— 640.—
„ зан „ — —	— 252 —
„ штед. акције — —	— 1520 —
Будим. „ „ — —	— 435
Пешт вал. млина акције —	— 1175.—
Ланчаника — — — —	— 430 —
Тунела — — — —	— 90.—
Уг. др. осигур. — — —	— 643
Сегед парн. млина — —	— 640 —

Телеграфисани бечки курс од 16. юлия.

5 проц. металици — — —	— 58 80
Нар. заим — — — —	— 63 —
Акције нар. банке — — —	— 730 —
„ кред. завода — —	— 211 70
Лондон — — — —	— 113.70
Сребро — — — —	— 111 26
Дукати — — — —	— 5.42

ПАРОБРОДСТВО.

Н. Сад — Земун: св. дан (осим четвртка и петка) у пол 8 с. ю.
Н. Сад — Оршава четв полак 1. сати ноћу.
Н. Сад — Пешта: сваки дан (осим четв.) поноћ.
Земун — Сисак: четвртак пре подне.
Сисак: — Земун: понед. јутро.
Земун — Сегедин: недеља четвр. подне.
Сегедин — Земун: среда субота јутро.
Брчко — Београд: суботом.
Шабац — Београд: пон. среда, субота.
Београд — Градиште: нед. уторн. петак
Београд — Оршава: уторн. јутро.
Оршава — Београд: среда јутро
Градиште — Београд: понед. четв субота.
Београд — Шабац: нед. уторн. четвртак
Београд — Брчко: петак.

ЖЕЛЕЗНИЦЕ.

Беч — Базиш.

Беч, пол. 7 с. 45 м. јутро 8 с. — м. вече
Пешта, пол 5 с. 19 м. пон. 6 с. 31 м јутро
Сегедин, пол. 12 с. 12 м. ноћ. 2 с. 55 м. пон.
Базиш, дол. 9 с. 1. м. јутро до Ясенова

Беч. — Базиш

Базиш, пол. 5 с. 55 м. пон.
Темишвар, пол. 10 с. 40 м. ноћ. 7 с. 25 м јутро.
Сегедин, пол 2 с 26 м. јутро 12 с. 53 м. јутро.
Пешта, дол. 8 с. 56 м. јутро 8 с. 40 м. вече.
Беч, дол. 6 с 36 м. вече 6 с. — м. јутро.
Будим — Трст пол 6 с. 35 м.
Трст дол 8 с. 14 м. јутро.
Трст — Будим пол. 6 с. 45 м. вече.
Будим дол. 7 с 58 м. јутро.
Пешта — Арад пол 6 с. 31 м. јутро.
Арад дол. 4 с. 40 м. поподне.

Сисак — Зидани Мост.

Сисак, пол. 6 с 30 м. јутро 5 с. 20 м. вече.
Загреб, пол. 8 с 16 м јутро 7 с. 35 м. вече.
Зид. Мост, дол. 10 с. 50 м. јутро 10 с. 45 м. вече.

Зидани Мост — Сисак.

Зид. Мост, пол. 5 с. — м. јутро 4 с. 30 м. вече.
Загреб пол. 8 с. 32 м. јутро 7 с. 19 м. вече
Сисак дол. 10 с. 28 м. јутро 8 с. 50 м. вече
Карловац — Загреб пол. 5 с 35 м. јутро.
Загреб — Карловац пол. 7 с. 45 м. вече.
Арад — Пешта пол. 10 с. 15 м. јутро.
Пешта дол. 8 с. 40 м. вече.

СТАЊЕ ДУНАВА.

Пешта 11 юлия 7. ст. — пал. Опада
Н. Сад 16 юлия. 9 ст. 6 пал. Опада

ОГЛАСИ

Стечај.

У месту Врднику упразнѣно е звание учительско с платом 205 ф. а. в. 300 ока жита и свободним станом.

Просителии имаду се к молбеницама своима и потребним сведочбама ч архидиецезалном консисторвуму преко протопресвитерата овог до 11. августа по ст. о г. приявити.

У Карловци 12 юлия, 1868

Атан Поповић,
протопр. карлов.

Још 1. августа п. р. 1868.
вучепѣ државних срећака 1860
главни добитак 300,000 ф.

Ове срећке уз плаћанѣ на рокове и за друштва за лутрию на 20 срећака за 20 учестника даемо за месечне рате

по 6 ф.

Кад се плати само 6 ф. као прва рата, пошлѣмо писмо за рате од петине државне срећке 1860 или писмо за учешће на 20 комада државних срећака 1860 са точним назначенѣм серия и броева.

Кад се положи прва рата, починѣ право на свонну срећака и њнових добитака.

ПРОМЕСЕ

ових тако омилѣних и врло богато обдарених срећака даемо

за 3 ф. и 50 н. за штемпли.

Благонаклонѣне наручбине точно се извршую чрез

Вишню и Дайча,
банкерска и менительска радня,
117—4 – 4 дунавска улица 18—19
у Н. Саду.

☞ Свима нашим п. н. муштерима, кои учествую код нас у друштвима за лутрию, у плаћаню на рокове или у промесама, шалѣмо наш автентични списак од влаченя бесплатно и франко.

Париз 1867. | Беч 1866. | Лондон 1862.

у Бечу
raben Nr. 3,
1. Stock, Ecke der Kärtnerstraße
находећи се

магазин за одело
Келера и Алта

одликовани найвишом медальом за на граду 1867.

препоручуе найфиние мушко руво свог производа по найновием журналу за чудо евтином ценом.

Летнѣ одело,
12 фор.

Платнено одело
од 10 до 26 ф.

Пролетњи капут . . .	од 5	до 24	ф.
Огртачи	од 8	до 28	„
Цело руво	од 12	до 36	„
Ловачке доламе . . .	од 6	до 22	„
Шлафроци	од 8	до 26	„
Фрак и герок	од 14	до 28	„
Поповска маетия . . .	од 16	до 30	„
Канцел. капут	од 4	до 12	„
Чакшире	од 4	до 14	„
Прслуци	од 2	до 8	„
Гимнаст одело	од 3	до 8	„

Даље сви могући
артикули од рува за господу.

Наручбине личне или писмене уз назначенѣ ширине груди, (преко груди и леђа) струка и дужина кракова, одмах се точнѣйше извршую, за готов новац или уз приманѣ поштом а ценовници шалю се по жељи бесплатно и франко.

Да бисмо поверенѣ поштоване публике себи са сваке стране стално одржали, и уважаваући, да при честой налоги у послу никако мустрама материя свакн дан нову робу неможемо показивати, то примамо, кад нам се назначи боя и цена избор одела по своіой савестности на се додаемо сваком пакету писмено имство да од нас узето одело ако ма из ког узрока ние повольно примамо натраг без прекословля

С поштованѣм 74—26
Keller und Alt. Graben Nr. 3 Wien.

Властник, издаватель и одговорни уредник Ђорђо Поповић.

Брзотиском Игнята Фукса у Новом Саду.